

АВТОРСЬКЕ ПРАВО НА КОМП'ЮТЕРНУ ПРОГРАМУ

Фукс М.А.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Турута О.В.
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. філософії, тел. (057)702-1-465)

Today, we are living in a computer age. The awareness of computer is more than at any other time. It has dominated almost all the fields. There is hardly an industry, which does not use computers. Computers are used in banks, factories, in Government offices, education institutions, for research and development and even supermarkets. That is why the decision of copyright issue of a computer program becomes more important at the time of signing of a contract between an employee and employer.

Сьогодні темпи розвитку комп'ютерних технологій вражають. З'явившись у середині 20-го століття, вони мали великий вплив на розвиток науки, техніки, бізнесу та багатьох інших сфер людської діяльності. Ці технології будуть і надалі користуватися великим попитом на ринку працевлаштування, а працівники в галузі інформаційних технологій, відіграватимуть вирішальну роль у формуванні майбутнього. Саме тому вирішення питання про авторське право на комп'ютерну програму останнім часом стає все більш важливим під час укладання трудових договорів між працівником і роботодавцем та цивільно-правових угод між фізичною особою (виконавцем) та замовником.

Ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» визначено, що комп'ютерна програма – набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи у будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його у дію для досягнення певної мети або результату. У ст. 18 вказаного закону закріплено, що комп'ютерні програми охороняються як літературні твори. Така охорона поширюється на комп'ютерні програми незалежно від способу чи форми їх вираження. Тобто, створювач комп'ютерної програми наділяється майновими і немайновими правами. Проте виникає питання: які права передаються під час створення програми на замовлення чи в рамках трудових відносин та яким чином це відбувається.

До особистих немайнових прав належить право забороняти згадувати ім'я автора, якщо він бажає залишитись анонімом, вимагати збереження цілісності твору і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі і репутації автора. І найголовніше, особисті немайнові права автора не можуть бути відчужені. Тому в автора залишаються всі немайнові права, не залежно від того, програма була створена за цивільно-правовим договором чи є результатом виконання трудових функцій працівника.

До майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) належать: право на використання твору, на дозвіл або заборону використання твору іншими особами. Майнові авторські права можуть бути передані (відчужені) іншій особі повністю чи частково, після чого ця особа стає суб'єктом авторського права. Передача майнових авторських прав автора оформлюється авторським договором.

Таким чином, виникає питання, яким чином регулюються майнові і особисті (немайнові) права автора комп'ютерної програми під час роботи за трудовим договором або під час створення програми на замовлення. Відповідно до статті 429 ЦК України Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якій він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором. Відповідно до статті 430 ЦК України майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням (цивільно-правова угода), належать творцеві цього об'єкта та замовникові спільно, якщо інше не встановлено договором. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт в обох випадках належать творцеві такого об'єкта. Однак сторони в договорі можуть передбачити і інший режим щодо об'єкта інтелектуальної власності. В такому договорі обов'язково повинні бути обумовлені всі умови користування програмою, моментом передачі авторських прав буде час підписання договору. Треба зазначити, що сучасні роботодавці (або замовники) укладають авторські договори з працівниками (або виконавцями) щодо повної передачі майнових прав автором (творцем) іншій особі. Разом з тим, не менш важливим є питання щодо можливості внесення змін до програмного продукту в майбутньому не творцем програми. Згідно з п. 3 ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права», виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти переробку, адаптацію, аранжування та інші подібні зміни творів іншими особами. Саме тому важливо отримати дозвіл на внесення змін до програми від автора під час укладання трудового чи цивільно-правового договору.

Отже, Закону України «Про авторське право і суміжні права», Цивільний кодекс України також поширюють свою дію на регулювання авторського права на комп'ютерну програму. Тому, вкрай важливо своєчасно та правильно укладати трудові та цивільно-правові угоди між працівником (виконавцем) та роботодавцем (замовником) на створення комп'ютерної програми. Це дозволить у майбутньому уникнути непорозуміння та дискусії щодо авторського права на програмний продукт.